

Nye muligheder med et CO2-regnskab

Reduktion i CO2 udslippet er for alvor kommet på den politiske dagsorden. Der er bl.a. et af de centrale omdrejningspunkter for den klimaaftale der skal vedtages COP15 i december i København. Klima- og Energinisteriet og KL er gået sammen om at lave en CO2 – beregner der kan understøtte det lokale arbejde med klimapolitikker og CO2-reduktion. Beregneren kan både bruges til at opgøre kommunens samlede CO2-udledning og til at planlægge nye indsatser til reduktion af CO2. Du kan læse om beregneren i Nyhedsbrevets 1. indlæg.

I Region Hovedstaden har man besluttet, at etablere en række netværk på tværs af organisationen, med det formål at sikre implementeringen af den nyligt vedtagne Bæredygtighedsstrategi. Ideen er, at skabe gode rammer for udvekslingen af viden og erfaring indenfor 6 indsatsområder; Energi, Luft og Klima, Vand, Spildevand, Kemikalier og Affald. Bliv inspireret af hvordan Regi-

on Hovedstaden har konkretiseret deres Bæredygtighedsstrategi i Nyhedsbrevets 2. indlæg.

Grønne og miljøbevidste indkøb er et vigtigt element hvis man vil skabe en bæredygtig organisation. Lige nu sættes der fokus på grønne indkøb i både den offentlige og private sektor med en kampagne fra Panelet for Grønne Miljøbevidste Indkøb. Kampagnen afsluttes med en stor konference i København i september 2009 hvor offentlige og private indkøbere mødes og får en masse inspiration og konkrete redskaber til hvordan man kan få en grønnere indkøbsprofil. Her har man også mulighed for at vinde en pakke med professionel vejledning til hvordan netop din organisation kommer vider med de grønne indkøb. Læs mere i Nyhedsbrevets 3. indlæg.

På Fyn har man rigtig gode erfaringer med at oprette Miljøstyregrupper helt fra starten

når der skal igangsættes et nyt byggeri. Med en miljøstyregruppe kan man bl.a. gå tidligt i dialog med de forskellige leverandører om valg af produkter og miljøkonsekvenser. Et konkret eksempel fra Odense kommune har vist, at selvom byggeriet af 40 handicapboliger blev ca. 5% dyrere end strengt nødvendigt, så er ekstra udgiften hurtigt tjent ind på driften og CO2-regnskabet er betydeligt forbedret. Råd og vejledning i forbindelse med oprettelsen af Miljøstyregrupper finder de fynske kommuner hos MiljøForum Fyn, der videreformidler erfaringerne fra tidligere byggerier. Senest har Assens Kommune haft besøg af MiljøForum Fyn til stor inspiration for både politikere og embedsmænd. Det kan du læse mere om i Nyhedsbrevets 4. og 5. indlæg.

Hos Miljøministeriet er der gang i flere forskellige aktiviteter. Den nye strategi for bæredygtig udvikling "Vækst med omtan-

ke" er nu udkommet og du kan se publikationen på Ministeriets hjemmeside. Ministeren arbejder også forsat på at komme

med en redegørelse vedr. planlægningen af den bæredygtige by. Denne forventes færdig til efteråret hvorefter der ventes en

række initiativer til fremme af mere bæredygtige byer. Du kan læse mere i Nyhedsbrevets 6. indlæg. *God fornøjelse!*

Stor interesse for den kommunale CO2-beregner

*Af Anne Erica Larsen og Nina Holst,
Klima- og Energiministeriet*

42 kommuner har siden årsskiftet downloadet den kommunale CO2-beregner fra Miljøportalens hjemmeside. CO2-beregneren er et interaktivt værktøj, som

kommunerne kan bruge til at kortlægge CO2-udledninger og planlægge klima- og energitiltag.

CO2- beregneren understøtter kommunale klimapolitikker

Klimaforandringer og behovet for at re-

ducere drivhusgasudledningen kom for alvor på den politiske dagsorden i 2008 – internationalt, nationalt og lokalt. Idéen bag CO2-beregneren, der er udviklet af Klima- og Energiministeriet og KL, er at stille et værktøj til rådighed for kommunerne og på den måde understøtte udviklingen af kommunale klimapolitikker.

CO2-beregneren giver kommunerne mulighed for at måle indsatsen fra år til år, til at sammenligne resultater og ikke mindst til at planlægge hvor og hvordan, indsatsen kan forbedres. Her tænkes både på kommunens eget energiforbrug og drivhusgasudledninger, men også bredere på kommunernes mulighed for at påvirke borgernes og erhvervslivets adfærd i hele kommunens område.

Kortlægning og planlægning

CO2-beregneren har to funktioner. Dels kan beregneren på baggrund af kommunens dataindtastning opgøre den samlede CO2-udledning for kommunernes geografiske

område. Der er tre detaljeringsniveauer for data, så det er både muligt at danne et hurtigt overblik og at lave en mere detaljeret beregning.

Beregnerens anden funktion, virkemiddelkataloget, kan bruges til at planlægge nye indsatser. Virkemiddelkataloget indeholder inspiration og kan foretage konkrete beregninger for forskellige virkemidlers potentielle CO2-reduktion. Fx kan virkemiddelkataloget bruges til at beregne hvor meget CO2-udledningen kan reduceres ved udlægning af arealer til vindmøller, lavenergi-byggeri eller skovrejsning.

De første resultater

Det er op til kommunerne, om og hvordan CO2-beregneren bruges i udformningen af kommunale klimapolitikker. På Danmarks Miljøportal, hvor CO2-beregneren kan downloades, har Århus og Københavns kommune valgt at offentliggøre deres beregninger som inspiration til andre kommuner. Der holdes desuden løbende informationsmøder om beregneren.

Udover de mindst 42 kommuner, der indtil videre har downloadet beregneren, har flere universiteter, rådgivningsfirmaer og udenlandske myndigheder også vist interesse for beregneren. I alt er det blevet til over 850

downloads af beregneren på 3 måneder, hvilket er meget tilfredsstillende. CO2-beregneren opdateres løbende og det er også tanken, at beregneren skal udvikles. I den

Fakta om CO2- beregneren

- CO2-beregneren er et program, der downloades fra Danmarks Miljøportal (www.miljoeportalen.dk) vha. kommunernes log-on til Miljøportalens tjenester. Øvrige brugere kan få adgang til beregneren via henvendelse til Miljøportalen.
- CO2-beregneren kan opgøre CO2- og andre drivhusgasudledninger inden for kommunens geografiske område.
- I CO2-beregneren indtastes data om kommunen, fx indbyggertal, varme- og elforbrug og arealanvendelse. CO2-beregneren har forskellige data-detaleringsniveauer (tiers), så kommunerne kan vælge enten at danne et overblik over drivhusgasudledningen eller at foretage en detaljeret udregning af den samlede drivhusgas-udledning.
- CO2-beregneren er udviklet af COWI i tæt samarbejde med Danmarks Miljøundersøgelser ved Århus Universitet og fem testkommuner: Brøndby Kommune, Frederikshavn Kommune, Københavns Kommune, Randers Kommune og Thisted Kommune. Endvidere har Sønderborg Kommune, Albertslund Kommune og Århus Kommune bidraget til arbejdet.

forbindelse er input fra brugerne i kommunerne meget velkomne.

Samarbejde mellem Klima- og Energiministeriet og KL

I processen med at udvikle CO2-beregneren blev det påpeget, at der muligvis kan være områder, hvor den nationale regulering sætter hindringer i vejen for effektive, kommunale klimapolitikker. Derfor fik regeringen med input fra kommunerne og KL udarbejdet det såkaldte Kommunebarriekatalog. Et katalog over de væsentligste interne og eksterne barrierer, der hindrer kommunernes arbejde med at reducere drivhusgasudledningen.

Regeringen samarbejder på den baggrund med KL for at afklare, om der er behov og mulighed for initiativer, der kan lette konkrete barrierer for kommunernes klimaarbejde. Som en af de første opfølgninger på barrierekatalogets konklusioner og KL's udspil om strategisk energiplanlægning, er der nu taget initiativ til en dialog mellem KL og Klima- og energiministeriet om energiplanlægning i første omgang og senere hen affaldsplanlægning - en dialog der vil have fokus på hvordan tingene kan planlægges, så det er klogere for samfundet som helhed.

Nu skal der fokus på bæredygtig udvikling i Region Hovedstaden

Af Anne Marie Jacobsen,
Region Hovedstaden

Med udgangspunkt i Regionsrådets "Strategi for bæredygtig udvikling" er der lagt op til at man vil gøre en stor indsats for at omstille regionens hospitaler og sygehuse til bæredygtig drift. Regionerne står overfor meget store udfordringer som de største offentlige virksomheder med ansvar for hospitalsdriften og som forbrugere af meget store mængder produkter og serviceydelser.

Region Hovedstadens Bæredygtighedstrategi giver et godt afsæt til det konkrete bæredygtighedsarbejde på hospitalerne og institutioner. Med strategien vil Region Hovedstaden medvirke til en bæredygtig udvikling af regionen ved, udover egen drift, at fremstå som et godt eksempel for andre aktører i regionen.

Virksomheden Region Hovedstaden

Region Hovedstaden består af 12 hospitaler, Region Hovedstadens Psykiatri, Region Hovedstaden Handicap og et apotek. Regionens største opgave er, at drive hospitalerne med ca. 8.500 senge, 827.000 patientbehandlinger og 2,1 mio. årlige ambulante besøg. Regionen har ligeledes en række underleverandører inden for blandt andet rengøring, vaskeri, kantinedrift og affaldshåndtering.

Regionens handlemuligheder

Regionens har store muligheder for at sikre bæredygtighed. Både i egne byggerier og drift men også ved påvirkning af omgivelserne i en bæredygtig retning f.eks. ved at

stille krav til indkøb, leverancer, samarbejder etc. Regionen indkøber for flere milliarder kr. om året.

Regionens muligheder for at fremme en bæredygtig udvikling kan opdeles i 4 hovedområder:

- Drift af bygninger
- Nybyggeri, renovering og vedligeholdelse
- Indkøb og nyanskaffelser
- Transport

Fig. 1.: De væsentligste handlemuligheder på tværs af regionens indsatsområder

Handlerne vil gå på tværs af de udvalgte indsatsområder som angivet i figur 1. Effektiviseringen af miljøarbejdet vil blandt andet foregå ved udpegning af nøglepersoner og opbygning af deres kompetencer samt etablering af netværk, som på tværs af organisationen kan udveksle viden og erfaringer. En hjemmeside vil blive overvejet etableret, men hvor koordinering til andre aktiviteter skal indtænkes, således at alle miljøaktører sikres let adgang til viden og oplysninger om bedste praksis og gode eksempler.

Miljø – og energiledelse et vigtigt værktøj

En væsentlig del af processen med tilpasning af regionens virksomheder til bæredygtig drift er, at der indføres energi – og miljøledelse på virksomhederne og der læg-

ges vægt på inddragelse og opbakning fra ledelsen på alle hospitaler og institutioner. Der lægges dog op til, at det er frivilligt at deltage i arbejdet.

Hensigten med energi – og miljøledelse er, at gøre det muligt at leve op til strategiens målsætninger om at begrænse ressourcer og om at forebygge negativ miljøpåvirkning og være med til at styrke virksomhedens miljøprofil. Det forventes at resultere i besparelser på driftsomkostningerne og en dokumentation for, at alle dele af virksomheden bevæger sig i den ønskede retning. Miljø- og energiledelse åbner endvidere mulighed for benchmarking, således at den enkelte virksomhed kan spejle eget forbrug og opnåede resultater i de andre virksomheders.

Handlingsplan

Hele processen afsluttes med virksomhedernes forslag til en handlingsplan med konkret mål og aktiviteter. Den forventes forelagt Regionsrådet ultimo 2009 og handlingsplanen vil være en afspejling af de elementer, der indgår i strategien for bæredygtighed. Derefter er planen at alle virksomheder skal inddrages og være med til at opsætte mål og aktiviteter for hver deres virksomhed samt for regionen samlet. Det foregår via decentrale møder, workshops og etablering af temagrupper for hvert område.

Fokus på grønne indkøb og samfundsansvar

Af Berit Mathiesen, KL

MILJØMINISTERIET
Miljøstyrelsen

At tænke grønt og miljøbevidst når man køber ind, er oplagt når en organisation skal gøres mere bæredygtig. Der er en stigende bevidsthed om, at vi skal være miljøbevidste i vores indkøbspolitik, dvs. at vi skal have fokus på de miljømæssige konsekvenser ved produktionen af de varer vi vælger at købe, samt på de økonomiske besparelser og CO2-reducerende gevinster der kan ligge i eksempelvis at købe energibesparende produkter.

I september 2009 har du og/eller dine kollegaer i indkøbsafdelingen mulighed for at deltage i konferencen "Miljøbevidste valg – en konference om grønne indkøb og samfundsansvar". Konferencen arrangeres af Panelet for professionelle miljøbevidste indkøb der består af en række centrale organisationer fra henholdsvis den offentlige sektor og det private erhvervsliv. Op til konferencen lanceres en kampagne – Greenbiz09 – der sætter fokus på offentlige og private aktørers mulighed for at sætte grønne og miljørigtige indkøb på dagordenen. En konkurrence i forbindelse med kampagnen giver dig mulighed for at

komme på årets Green Team og få professionel vejledning til at komme videre med de grønne indkøb i netop din organisation.

Konferencen "Miljøbevidste valg"
"Miljøbevidste valg" henvender sig til både offentlige og private indkøbere og andre med interesse for hvordan man gør sin

Miljøbevidste valg

En konference om indkøb og samfundsansvar

1. september 2009, København

indkøbspolitik lidt grønnere. Dagen er tilrettelagt med et spændende og tæt program med oplæg i plenum og mindre workshops, som du selv vælger. Miljøminister Troels Lund Poulsen dukker op på konferencen og fortæller om regeringens målsætninger på området. Derudover kan du blandt andet høre Merete Dissing, Kolding Kommune,

fortælle om økonomien som barrierer for grønne indkøb og Anker Oesten, Københavns Kommune give inspiration til hvordan man får politikerne til at bakke op. Andre oplægsholdere er Mette Morsing en af de førende forskere indenfor samfundsansvar, samt den verdenskendte tyske miljø-kemi professor Michael Braungart der en af ophavsmændene til bæredygtighedsprincipperne i "Vugge til Vugge". Konferencen er en oplagt mulighed for at møde og udveksle erfaringer med indkøbere og andre aktører fra både private og offentlige institutioner. Konferencen finder sted i København d. 1 september og du kan allerede nu tilmelde dig via www.greenbiz09.dk - klik på "Konference".

Deltag i konkurrencen på GreenBiz.dk

Allerede nu kan du finde inspiration til hvordan du og din organisation kan gøre arbejdet med de grønne indkøb lidt lettere. Op til konferencen i september kører Panelet en kampagne der sætter fokus på de muligheder der er for at tænke grønt, når man køber ind. På kampagnens hjemmeside finder du bl.a. en værktøjskasse med en række konkrete råd til og eksempler på hvordan din organisation kommer i gang.

Derudover har du mulighed for at deltage i konkurrencen hvor hovedpræmien er en plads på årets Green Team med landets 5 bedste indkøbere. Vinderne får besøg af afdelingschef Kristian Dammand Nielsen fra FORCE Technology, som giver din organisation professionel vejledning til at komme videre med grønne indkøb.

Arrangørerne

Arrangørerne bag kampagnen, konkurrencen og konferencen "Miljøbevidste valg" er Panelet for Grønne og Miljøbevidste Indkøb. Panelet er nedsat af Miljøministeriet for at fremme miljøbevidste indkøb af produkter og tjenesteydelser i den offentlige og private sektor. Panelet består af 14 organisationer, der foruden repræsentanter fra indkøbsorganisationer, har medlemmer, der sidder med indkøb i private virksomheder og i den offentlige sektor. Med i Panelet er bl.a. Miljøministeriet, KL, Partnerskab for Grønne Indkøb, IKA – Foreningen af offentlige indkøbere, Danske Regioner, Rådet for Bæredygtig Erhvervsudvikling, Dansk Byggeri mfl.

Panel for professionelle miljøbevidste indkøb

Miljøforum Fyn sætter miljøet i fokus

Af Per Roholt, Bureau4

Da Odense Kommunes Ældre- og Handicapforvaltning gik i gang med at planlægge byggeri af 40 nye boliger til unge handicappede i Seden Syd, nedsatte bygherren samtidig en miljøstyregruppe i samarbejde med MiljøForum Fyn-Byggeri. Gruppen fik af byggeudvalgsformanden til opgave at koordinere miljøindsatsen i hele planlægnings og udførelsesfasen, så byggeriet af den nye institution lever op til kommunens politik om miljørigtigt byggeri. Fra alle sider anerkendes initiativet i dag som en stor succes, og de involverede parter i processen er enige om, at miljøstyregruppen fik sat fokus på kommunens ønsker fra dag ét.

Byggeriets miljøprogram lå klar fra starten og indgik i udbudsmaterialet. Derved fik alle de bydende firmaer kendskab til bygherrens ønsker til miljø- og energihensyn og til de øvrige ønsker til byggeriet. Miljøstyregruppen blev efter udbudsrunderen suppleret med den valgte totalentreprenør og hans rådgivere. Møderne fik herefter karakter af kombinerede styre- og arbejdsgruppemøder, hvor fordele og omkostninger ved en række konkrete miljøløsninger blev drøftet. Inden

byggestart blev der også holdt et særligt dialogmøde med flere materialeleverandører, hvor miljøkonsekvens og praktisk brug for en række udvalgte produkter blev drøftet. Det gav Ældre- og Handicapforvaltningen mulighed for at prioritere, hvor en ekstra miljøindsats skulle ligge – og til hvilken pris.

Lærerig proces

Selv om Henrik Max Rasmussen som bygherre for Odense Kommunes Ældre- og

Handicapforvaltning er vant til at arbejde intensivt med miljø i byggesager, betegner han hele processen med ord som positiv, konkret og lærerig. – Vi fik god støtte i gruppen af Lars Holm fra MiljøForum Fyns sekretariat, og det betød, at miljøhensynet blev tænkt ind tidligt i processen, så vi nåede at indføje de rette krav i kontrakten med vores byggerådgivere, siger Henrik Max Rasmussen.

Det store fokus på miljøet smittede også af på både det kommunale byggeudvalg og kommunens politikere, så der undervejs blev givet grønt lys til at bruge lidt ekstra på miljøtiltag inden for de aftalte økonomiske rammer. – Byggeriet bliver vel på anlægssiden ca. 5% dyrere end strengt nødvendigt, men vores analyser viser, at ekstraudgiften hurtigt er tjent ind igen på driften, siger Henrik Max Rasmussen, der bl.a. fremhæver, at byggeriet er et energiklasse 2-byggeri – det vil sige en energiklasse bedre, end loven kræver. Dels er der isoleret mere end normalt, dels er et solvarmeanlæg på taget med til at reducere varmeforbruget.

I forløbet afsatte kommunen også ekstra midler, så der nu bruges genbrugssten til alle mure og facader. – Stenene er lidt dyrere at anvende, fordi de kræver lidt mere af murerne. Men valget indebærer en kæmpe reduktion i CO2-regnskabet – og så er de flotte at se på! I byggeriet er der også anvendt et isoleringsprodukt HotPaper, der er lavet af genbrugspapir og betydeligt mindre miljøbelastende end de tilsvarende stenuld-sprodukter, siger Henrik Max Rasmussen.

Miljøstyregruppe gjorde en forskel

Kommunens byggerådgiver fra Arkitektfirmaet TKT A/S har også været glad for miljøstyregruppen: – Vi var gennem en

meget givtig proces, hvor vi valgte miljømæssige tiltag til og fra og diskuterede fordele og ulemper ved at satse på drifts eller CO2-besparelser eller begge dele, siger byggerådgiver Franz Leitner. – Fx var genbrugsmursten i begyndelsen fravalgt på

grund af den oplyste merpris. Men her gik miljøstyregruppen aktivt ind og tog direkte kontakt til leverandøren, så vi fik et meget bedre beslutningsgrundlag, siger Franz

Leitner, der næsten ser det som en nødvendighed at etablere miljøstyregrupper for fremtidige byggerier for at bevare fokus på miljøet i hele processen.

Fremtidens værktøj

For Henrik Max Rasmussen, Odense Kommune, er der da heller ingen tvivl om, at miljøstyregrupper i byggeriet er kommet for at blive: – I den konkrete sag føler jeg, at vi er kommet i dybden med miljøspørgsmålet. Først og fremmest har vi fået taget stilling. Vi kan jo ikke altid finde et alternativt produkt, men vi har været alle materialer igennem og vægtet miljøet, hvor det var muligt i stedet for bare at lade stå til og gøre, som „man“ plejer. Derfor har vi fået et langt bedre og mere miljørigtigt byggeri.

Anvendte miljøtiltag:

- Genbrugsmursten i facademuren, der CO2-forurener 55 gange mindre end tilsvarende nye gule mursten. For hver af de 73.000 mursten, der bruges, spares ca. 0,5 kg CO2.
- Papiruld som loftsisolering, der CO2-forurener fire gange mindre end konventionelle isoleringsmaterialer. Isoleringen kan komposteres, når bygningen engang nedrives.
- Linoleum på gulvene, der kun CO2-forurener halvt så meget som tilsvarende PVC-belægninger.
- Tungt byggeri, der medvirker til en energimæssig optimering på 5–10% i forhold til typisk let byggeri.
- Solvarmeanlæg til varmt brugsvand.
- Delvist LED-belysning af de belysningstunge steder i bygningerne.
- Kemikaliestyling, så byggematerialerne vurderes for uønskede kemikalier inden de anvendes i byggeriet. Der anvendes fx PVC-fri kloakrør. Bygningen vil kunne klare de kommende stramninger af bygningsreglementet.

Assens Kommune:

Vi blev klædt godt på til miljørigtigt byggeri

Af Per Roholt, Bureau4

**ASSENS
KOMMUNE**

Assens Kommune har lige som de øvrige fynske kommuner vist stor interesse for at bygge grønt, og i slutningen af februar blev MiljøForum Fyn - Byggeri inviteret på besøg for at fortælle om miljørigtigt byggeri. På mødet, der er et stående tilbud til alle fynske kommuner, deltog Assens Kommunes udvalg for Miljø og Teknik samt en række ledende embedsmænd. Her fik de præsenteret eksempler på virkemidler og miljørigtige byggeprojekter, samt forslag til, hvordan man kan inddrage miljøhensyn ved at kræve miljøredegørelser i bygge- og anlægsarbejde efter den "fynske model". Desuden fik kommunen konkrete idéer til at oprette miljøstyregrupper for udvalgte byggerier og etablere en erfa-gruppe for fynske byggesagsbehandlere.

- For mig som politiker var det en glimrende mulighed for at få en både bredere og

dybere viden om miljøhensyn i byggeriet. Desuden var det en fordel, at både politikere og embedsmænd deltog i mødet. For det betød, at vi umiddelbart kunne beslutte os for at få udarbejdet en model for, hvordan vi sikrer miljøhensyn i større om- og tilbygninger i kommunen i samarbejde med MiljøForum Fyn. Det er heller ikke utænkeligt, at vi bliver enige om at kræve miljøredegørelser i forbindelse med større kommunale byggerier. Hvis vi starter med de største byggesager, kan vi bruge de indhøstede erfaringer, når vi planlægger de mindre. Det vigtigste er, at vi nu får gjort op med gamle vaner og brudt barriererne ned, så vi kan få miljøhensynet med ind allerede i byggeriets planlægningsfase, siger Lars Kristian Pedersen.

Arno Termansen, der er medlem af Miljø- og Teknikudvalget for Socialdemokraterne, deler formandens begejstring. - Det var - med en lidt slidt kliché - et kanon godt møde. Efter mødet var hele udvalget enige om, at der var rigtig mange ting, som vi kan bruge. Inden længe skal vi fx i gang med byggeriet af en ny integreret børneinstitu-

tion i Tommerup St. Her vil det være oplagt at nedsætte en miljøstyregruppe, så vi kan få tænkt miljøhensynet ind fra starten. I det hele taget gik vi hjem fra mødet med en langt større viden, end da vi kom. Vi kan fremover bedre stille de rigtige spørgsmål, når vi får præsenteret et byggeprojekt, siger Arno Termansen,(A).

Fælles fynsk miljøcharter

MiljøForum Fyn har også benyttet intro-møderne blandt de fynske kommuner til at præsentere de fynske miljøpolitikere og miljøembedsmænd for idéen om et miljøcharter. Miljøcharteret er tænkt som en fælles fynsk holdning til, hvordan kommunerne kan agere samlet og samarbejde om typiske kommunale byggerier og fx vedtage fælles minimumskrav til miljøhensyn i typiske kommunale bygningstyper eller oprette parallelle miljøstyregrupper for konkrete byggerier. Målet er blandt andet at støtte hinanden og i fællesskab få sat skub i det miljørigtige byggeri.

Formanden for Teknik- og Miljøudvalget i Assens Kommune, Lars Kristian Pedersen

(V), finder forslaget interessant: - Jeg kan godt se mulighederne i et fælles miljøcharter. Men det kræver, at vi i kommunerne bliver enige om, hvilken vej vi skal gå. Heldigvis er alle fynske kommuner nu med i MiljøForum Fyn. Det giver os en god platform for de videre drøftelser af tanken om et fælles fynsk miljøcharter, siger Lars Kristian Pedersen.

MiljøForum Fyn

Endnu et miljøskridt

Hos det regionale miljønetværk for industri, byggeri, uddannelsesinstitutioner og kommuner på Fyn - MiljøForum Fyn - har møderne også været en øjenåbner for de fremtidige samarbejdsmuligheder:

- Generelt må vi konstatere, at der er en kæmpe interesse hos kommunerne for at kunne arbejde konstruktivt med klima- og miljøhensyn, fx på byggeområdet, som har været i fokus på introduktionsmøderne. Det har derfor været en god mulighed for at præsentere vores anbefalinger til en kommunes overordnede politik for miljøhensyn i byggeri for både politikere og embedsmænd, siger projektleder Lars Holm, MiljøForum Fyn - Byggeri:

- Vi anbefaler, at kommunerne tager byggeri med i den grønne indkøbspolitik, sætter konkrete miljømål for de enkelte byggerier, afsætter de nødvendige midler og husker at vurdere på totaløkonomien frem for udelukkende at se på anlægskostningerne her og nu. Kommunerne kan desuden med fordel bruge vores "Manual til miljøhensyn og miljøreddegørelser byggeri", siger Lars Holm, der meget gerne ser, at kommunerne nu kaster sig ud i forsøg med miljørigtigt byggeri:

- Ikke kun i de løbende byggerier, men også gerne iværksætter byggeprojekter med betydelige miljøhensyn, der har potentiale til at blive fyrtårnsprojekter på landsplan. Her mangler Fyn, at markere sig på lige fod med fx lavenergihusene i Køge Kommune, Comforthusene i Vejle og BOLIG+ i Aalborg, siger Lars Holm, MiljøForum Fyn - Byggeri.

NYT fra Miljøministeriet

Af Peter Arnborg,
Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen

Lokal Agenda 21 (LA21) - om mere bredt at arbejde for en lokal bæredygtig udvikling – har fortsat genklang, selv om klimaspørgsmål (reduktion af CO2-udslip mv.) i de seneste år har sat en overordnet dagsorden på alle niveauer og inden for mange sektorer.

Planloven har en bestemmelse om, at kommuner og regioner i begyndelsen af hver kommunal valgperiode skal udarbejde LA21-strategier, der angiver lokale målsætninger, strategier og særlige indsatsområder. I styrelsen er vi nu ved at gennemgå alle de strategier, som er modtaget fra kommuner og regioner, så der kan foreligge en samlet oversigt og evaluering, som baggrund for miljøministerens orientering af Folketinget senere på året.

Regerings-strategi om bæredygtig udvikling 27. marts 2009 blev "Regeringens Strategi

for bæredygtig udvikling - Vækst med omtanke" offentliggjort. Strategien samler mål og indsatser inden for 9 områder, der ikke kun fokuserer på klima-, miljø-, naturpolitikker, men også omfatter teknologiudvikling, uddannelse/innovation, sundhed og mere generelle økonomiske og sociale forhold og menneskelige relationer.

Strategien vil blive fulgt op af handlingsplaner, programmer og konkrete initiativer inden for en række sektorer. Også fx i partnerskaber med erhvervslivet om udvikling af ny teknologi (clean, green tech.) til gavn for udvikling og miljø, indenlandsk som internationalt/globalt.

Strategien er suppleret af en i 2008 udgivet indikator-rapport (Miljøstyrelsen – www.mst.dk) med en lang række indikatorer.
- Se strategien på Miljøministeriets hjemmeside www.mim.dk

Planlægning for den bæredygtige by

Miljøministeren tog i efteråret 2008 initiativ til at igangsætte et udviklingsarbejde med sigte på at kunne fremlægge en bypolitisk redegørelse om "Den moderne bæredygtige by" i Folketinget i 2009. Kodeordene er disse 4: Grønne, Blå, Tættere og Sundere Byer. Det forventes at redegørelsen kan foreligge til efteråret, hvorefter ministeren vil igangsætte initiativer, der skal bidrage til at fremme mere bæredygtige byer.

Bæredygtige skoler og undervisning

Undervisningsprogrammet "Grønt flag, Grøn skole" skal medvirke til at 500 skoler inden for de næste 3 år skal være bæredygtige, og at flere børn og unge derfor skal lære nyt om ressourceforbrug, miljøbeskyttelse mv.

Projektet er et samarbejde – aftalt i marts 2009 - mellem Friluftsrådet, Undervisnings-

ministeriet og Miljøministeriet. Friluftsrådet står for den overordnede koordination og administration – se mere på www.groentflag.dk

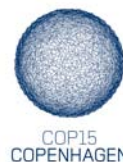
Nordisk lokal bæredygtighed

At LA21 også har gennemslag internationalt var bl.a. Den 3. nordiske bæredygtighedskonference ("one small step") i Odense i september 2008 udtryk for. Her mødtes over 300 deltagere fra hele Norden til engagerede diskussioner – se omtale i nyhedsbrev nr. 55 eller bedre endnu resultater på www.odense.dk/onesmallstep

COP-15, København, december 2009

2009 er for Danmark klimaåret med en lang række konferencer og andre initiativer inden for mange institutioner og sektorer som optakt og indspil til FN's klimatopmøde (COP-15 = Conference Of Partners, nr. 15) i Bellacentret, København.

Samtidig vil der blive arrangeret "alternative" konferencer, seminarer mv. for alverdens tilrejsende NGO-repræsentanter. Danske NGO'ere vil stå som medarrangør af en række aktiviteter, bl.a. med møder i Øksnehallen og i DGI-byen, København.

UNITED NATIONS
CLIMATE CHANGE
CONFERENCE
DEC 7-DEC 18
2009

Har du noget at bidrage med?

Hvis du har noget, du mener kunne være interessant for andre, der arbejder med Lokal Agenda 21, er du altid velkommen til at bidrage til Lokal Agenda 21 nyhedsbrevet. Har du været med til at søsætte et nyt initiativ, eller kender du til andre inspirerende aktiviteter, som du mener bør mangfoldiggøres?

Der er deadline for indsendelse af bidrag til næste nyhedsbrev **fredag den 26. juni 2009**. Husk også at orientere os om spændende arrangementer. Redaktionsgruppens kontaktperson er Berit Mathiesen, [e-mail bem@kl.dk](mailto:bem@kl.dk)

Næste nummer af Nyhedsbrevet udsendes i august 2009.

Tilmelding til nyhedsbrevet

Har du fået nye kolleger, som også arbejder med Lokal Agenda 21, eller har I blot fået nye e-mail adresser, så kan I tilmelde jer nyhedsbrevet ved at sende en mail til Bente Torp Pedersen i KL på btp@kl.dk. I mailen skal opgives følgende: kommune/organisation, afdeling, navn, telefonnummer og e-mail. Det koster ikke noget at abonnere på nyhedsbrevet.

Udgivet af:
Miljøministeriet, Danske Regioner og KL.

Redaktion:
Kontaktperson: Berit Mathiesen, KL,
bem@kl.dk, tlf.: 33 70 34 83

Peter Arnborg, Miljøministeriet,
By- og Landskabsstyrelsen, Byer,
pea@blst.dk, tlf.: 72 54 47 25

Anette Prilow, Danske Regioner,
apr@regioner.dk, tlf.: 35 29 82 71

Web-adresse:
www.kl.dk/LA21-nyhedsbrev

Lokal Agenda 21 er en regions eller en kommunes bidrag til en bæredygtig udvikling i det 21. århundrede. En lokal Agenda 21 opstiller mål og strategier og udfører konkrete projekter, der nedsætter forureningsniveauet og mindsker ressourceforbruget. Det er centralt, at der arbejdes på tværs af sektorerne, og at der tages et lokalt udgangspunkt, hvor befolkning og virksomheder mv. inddrages i en helhedsorienteret, tværfaglig og langsigtet planlægning. Læs mere om Lokal Agenda 21 på: www.lokalagenda21.dk